บทที่ 5
อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน และประเมินประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน โดยดำเนินการที่อำเภอศรีราชา ผลการวิจัยที่พัฒนาครั้งนี้สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน

ผลการวิจัยเชิงปฏิบัติการครั้งนี้ สรุปผลได้ว่า โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน ที่ทำการทดลองประกอบไปด้วยกิจกรรมหลักๆ คือ

1. การสร้างสัมพันธภาพและความไว้วางใจ
2. การประเมินความต้องการของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังและผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง
3. กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง โดยประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน ซึ่งมี 4 ขั้นตอน คือ การค้นพบสถานการณ์จริง การสะท้อนคิดอย่างมีวิจารณญาณ การตัดสินใจเลือกวิธีปฏิบัติที่เหมาะสม และการคงไว้ซึ่งการปฏิบัติที่มีประสิทธิภาพ (Gibson, 1993) การวิจัยครั้งนี้ได้มีการใช้การมีส่วนร่วมของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังในทุกขั้นตอนของการเสริมสร้างพลังอำนาจทำให้ญาติผู้ดูแลรู้สึกว่าได้รับการยอมรับในความคิดเห็น สามารถคุมหรือจัดการกับปัญหาได้ มีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีการรับรู้พลังอำนาจในตนเองที่ดีขึ้น ส่งผลให้ญาติผู้แลผู้ป่วยใหญ่ป่วยเรื้อรังมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยเรื้อรังดีขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ พวงทอง เพชรโทน (2547) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างพลังต่อความสามารถในการดูแลผู้ป่วย ความเชื่อในความสามารถตนเอง และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมอง โดยใช้โปรแกรมการสร้างพลัง พบว่า การสร้างพลังตามแนวคิดของกิบสัน มีผลทำให้ความรู้ และความสามารถในการดูแลผู้ป่วย ความเชื่อในความสามารถตนเอง และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแลผู้ป่วยโรคหลอดเลือดในสมองเพิ่มขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 ประสิทธิผลของโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน

ผลที่เกิดขึ้นกับญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง จำนวน 45 คน ผลที่เกิดขึ้นกับญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง เป็นผลที่ทำการประเมินญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง หลังจากผ่านกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันแล้ว กระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการรับรู้พลังอำนาจ ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และพฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง

หลังจากการทดลอง การรับรู้พลังอำนาจของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001) ในการวิจัยครั้งนี้มีการอบรมให้ข้อมูลในเรื่องเกี่ยวกับการดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง การอบรมให้ข้อมูลถือเป็นหนทางหนึ่งที่จะพัฒนาความรู้และเพิ่มพลังอำนาจของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง ทำให้ญาติผู้ดูแลมีความมั่นใจในการดูแลผู้ป่วยเรื้อรัง มีการอภิปรายปัญหากับญาติผู้ดูแลทำให้ผู้ดูแลรู้สึกมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและหาแนวทางแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง ทำให้ญาติผู้ดูแลมีความรู้สึกที่สามารถควบคุมหรือจัดการกับปัญหาได้ รวมทั้งมีการให้แรงเสริมทางบวกเมื่อญาติผู้ดูแลหาวิธีการแก้ไข และตัดสินใจเลือกการแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสม ทำให้ญาติผู้ดูแลเกิดแรงจูงใจ และมีกำลังใจ ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ ศรีรัตน์ คุ้มสิน (2546) ศึกษาประสิทธิผลของโปรแกรมสร้างพลังอำนาจต่อความสามารถต่อการรับรู้พลังอำนาจและระดับความเครียดของผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคหลอดเลือดสมอง โดยใช้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ พบว่า ผู้ดูแลผู้สูงอายุโรคหลอดเลือดสมอง ที่ได้รับโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีการรับรู้พลังอำนาจดีขึ้น

หลังการทดลอง ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังสูงกว่าก่อนการทดลอง ในกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันได้มีการให้ญาติผู้ดูแลร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกระทำปฏิบัติการดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง การที่ญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังสามารถดูแลญาติตนเองได้ จึงทำให้ตนเองมีความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น เป็นความรู้สึกภายในต่อคุณค่าของตน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ นิตยา เพ็ญศิรินภา (2538) ได้ศึกษาการสร้างพลังในโปรแกรมป้องกันการสูบบุหรี่ในผู้นำนักเรียนจำนวน 48 คน มีผลทำให้ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของผู้นำนักเรียนเพิ่มขึ้น และสอดคล้องกับการวิจัยของ อภิวรรณี แหวนทอง (2547) ได้ศึกษาความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองของมารดาที่ติดเชื้อเอชไอวี ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องเลี้ยงดูบุตรอายุ 6 - 12 เดือน พบว่า ความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับคุณภาพชีวิตอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<0.001$)

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

หลังการทดลองพฤติกรรมการดูแลของญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังดีกว่าก่อนการทดลอง โดยมีพฤติกรรมการให้กำลังใจ และความหวังการแก้ไขปัญหาโดยใช้เหตุผล การชี้แนะให้ข้อมูล การช่วยให้เกิดความเข้าใจในผู้ป่วย การให้ความเมตตา การจัดการปรับปรุงสิ่งแวดล้อม การตอบสนองความต้องการที่จำเป็น แต่ละด้านเพิ่มขึ้น

การประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสัน กระบวนการในการเสริมสร้างพลังอำนาจ มีการดำเนินการสร้างสัมพันธภาพกับญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง ทำให้ญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังมีความไว้วางใจ ยอมเปิดเผยข้อมูลและปัญหาในการดูแลเพื่อที่จะได้ให้ความช่วยเหลือได้ตรงกับความต้องการของญาติผู้ดูแล ได้มีการให้ความรู้ในส่วนที่ญาติผู้ดูแลขาด เพื่อให้ญาติผู้ดูแลใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาเลือกตัดสินใจ ปฏิบัติการแก้ปัญหา ร่วมกันหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามสาเหตุ และให้ญาติผู้ดูแลเลือกวิธีปฏิบัติทำให้ญาติผู้ดูแลได้รู้สึกภาคภูมิใจที่มีส่วนร่วมและได้พัฒนาตนเองในการแก้ปัญหา มีการแจกคู่มือการดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง หลังจากนั้นให้ญาติผู้ดูแลนำไปปฏิบัติ และร่วมกันประเมินผล และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ยังปฏิบัติไม่ถูกต้อง และประเมินผลในทางบวกเพื่อให้ญาติผู้ดูแลมีกำลังใจ ทำให้ญาติผู้ดูแลมีการรับรู้พลังอำนาจในการปฏิบัติกิจกรรมการดูแลที่ดี หลังจากนั้นติดตามการคงไว้ ซึ่งพฤติกรรมการดูแลที่เหมาะสม และการดูแลอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการศึกษาของจงรักษ์ อุตรารัชต์กิจ (2540) ศึกษากระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจในมารดาที่ดูแลบุตรป่วยเรื้อรังพบว่าผลลัพธ์ และผลที่ตามมาของกระบวนการเสริมสร้างพลังอำนาจ คือศักยภาพของการมีส่วนร่วม การพัฒนาศักยภาพในการดูแลมีความมั่นใจในการสื่อสารเพื่อให้ผู้ป่วยได้รับสิ่งที่คิดว่าดีที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 ปัญหา อุปสรรคในการดำเนินงานตามโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน

ทางด้านการเตรียมการ

ทางด้านการดำเนินงาน

เป็นปัญหาที่พบในขณะดำเนินการวิจัยซึ่งได้แก้ไขไปเรียบร้อยแล้ว และบางประเด็นปัญหา เช่น ญาติผู้ดูแลบางคนมีฐานะยากจน ก็ยังคงเป็นประเด็นที่จะต้องหาแนวทางช่วยเหลือในระยะยาวต่อไป

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยในครั้งนี้โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน โดยประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันเป็นกระบวนการในการเสริมสร้างพลังอำนาจกับญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังให้มีการรับรู้พลังอำนาจ และความรู้สึกมีคุณค่าในตนเองเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง มีพฤติกรรมการดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรัง และดูแลตนเองได้อย่างเหมาะสม ซึ่งมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับผลการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน โดยประยุกต์แนวคิดการเสริมสร้างพลังอำนาจของกิบสันสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการดูแลสุขภาพผู้ป่วยที่บ้าน และเพื่อใช้ในการปรับปรุงพฤติกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ

2. ญาติผู้ดูแลผู้ป่วยควรจะได้มีส่วนร่วมในการดูแลผู้ป่วยตั้งแต่ผู้ป่วยเริ่มป่วย และควรได้รับการเสริมสร้างพลังอำนาจตั้งแต่ต้น จากการวิจัยในครั้งนี้และหลายๆ งานวิจัยที่ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของญาติผู้ดูแลในการดูแลผู้ป่วยตั้งแต่ต้นจะเกิดผลในด้านบวกกับผู้ป่วย

3. โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังในครั้งนี้ได้ใช้กระบวนการกลุ่มร่วมด้วย ซึ่งทำให้ญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การดูแลผู้ป่วยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีพฤติกรรมการดูแลผู้ป่วยอย่างเหมาะสม มีความเชื่อมั่นในการดูแลผู้ป่วย

4. ควรมีการแลกเปลี่ยนและเผยแพร่โปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน ซึ่งถือว่าเป็น Best Practices ต่อหน่วยงานอื่นๆ และหน่วยงานนั้นควรนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทขององค์กรตนเอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการประเมินผลระหว่างการดำเนินงานตามโปรแกรมการเสริมสร้างพลังอำนาจญาติผู้ดูแลผู้ใหญ่ป่วยเรื้อรังที่บ้าน หลังการทดลอง 12 เดือน

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เชิงประจักษ์รูปแบบการมีส่วนร่วมให้มากขึ้น

มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University